

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
 E N G E D E L M É V E L.

(2.)

Költ Bétsben, Bólcog-Alfzony-Havának
 (Januáriusnak) 7-dik napján, 1794-dik
 Esztendőben.

Hadi Tudósítások.

Alsó - Alzáziának Niderakkern nevű helyéből, Dec. 24-dikén. — „Az emlékezetesebb hadi történeteket, egynehány ízben közlöttem az Urakkal. — Hogy *Erős-Lajos (Fort-Louis) Várának* el-nyerése, nem került többé részünkről 26 Ember életénél: ezt mindjárt meg-vitte Bétsbe a' Vezér által küldetett Futó (Kurir.) Az időtől fogva, mi is (a' *Fortlouis Várát* ostromlott, és szemmel tartott Sereg) a'

B

nagy Tábornál vagyunk, 's éjjel nappal az ég alatt állottunk. Magammal együtt, tollam is el-sanyarodott; és ez az oka, hogy már régóta nem olvashatták leveleimet az Urak. — *Strafsburg*tól 3 órányira, a' Rajna' partjától vett lineánkban 27 redutos sántzokat készítettünk vala, hogy téli kvártélyozásunk bátorságos lehessen; de az előre el nem láthatott környülállásokra nézve jobbnak ítéltetett, hogy Ármádiánk *Fortlouis'* tájjékára vissza-vonnyá magát; a' minthogy vissza is vonta. Ez alkalmatossággal ízerentséesebb vólt a' bal, mint a' jobb szárny. — Székely-Huszár Hadn. Gr. *Toldalagi*, egy kard-ízürást kapott akkor a' lábán; de még is a' Sereg' hátúlsó részénél maradott, 's le nem ízállván lováról egész virradtig, vitézi módon véghez vitte elcibe adott kötelességét. “

Wurmser Vezérünk, résszerént az Ellenségnek sokságára, résszerént az eleségszállításnak, a' ízüntelen való rossz idők miatt, felette bajos vóltára nézve, megváltoztatta azt a' tanyát, mellyen *Weissenburg* és *Landau* között *Bergzabern* és *Frickenfeldn*él meg-állapodott vala. Dec. 28-dikán t. i. *Heiligenstein*ban vólt a' főkvártéllya, 's onnan írta, hogy Seregét a' *Lingenfeldi* geréndekre (háta földekre) ízállította, 's *Germersheim*hoz nagy számú Elöl-vigyázókat állított.

Germersheim, Spira Városától *Landau*

felé csak másfél mértföldnyire, *Lingenfeld* egy mértföldnyire; *Heiligenstein* pedig egy órányira esik túl a' Rajnán; mellyhez képest jobbnak ítélte Gr. *Wurmser*, hogy már valahára egy kis pihenést szerezhessen Seregének: a' Rajna' innentső mellyékére hozni azt által; a' minthogy már most *Heidelbergában, Palatinátusnak (Pfalznak)* fő Városában vagyon a' fő - kvártély; — Népünk pedig *Mannheim*' környékére szállott-által, melly alkalmatossággal semmit sem izgágalkodott az Ellenség.

A' *Prusszusok*, hogy szemeik előtt tarthassák *Vorms* (Vormátzia) Városát; hátok megett pedig *Máintzot* (Moguntziát): *Oppenheimnél* választottak tanyát magoknak a' *Rajna* vize túlsó partján.

A' *Nassau - Saarbrücki* Tartományokban véghez vitt pusztításokról a' Frantziáknak, így ír egy *Trieri* (Treviri) Levél; melly költ Dec. 17-dikén. A' leg. újjabb iz szerént készültt hertzegi lakó; és vadász palotákból, úgy nem különben más urasági épületekből is; mellyek vagynak *Saarbrückben, Ludvigsbergen* (Lajos hegyén) *Hallbergben, Ottweilerben, és Neunkirchenben*; minekutánna mindent ki rablottak volna a' Frantziák, valamit csak el vihettek magokkal; úgy hogy még csak az ón se' maradt még a' paloták tetejeiken: akkor tüzet vetettek a' drága épületeknek 's össze égették azokat. A' Hertzegi Udvarban el égett a'

a' Hertzegi leveles ház, az Udvari Törvényfzéknek, a' Konsistoriumnak, az Udvari Kamarának, 's a' Fő Erdő-fzéknek írásaival együtt. Minthogy előre semmit se lehetett bátorságos helyre el szállítani: éppen semmije se is maradt a' Hertzegnek. *Saarbrück* és *S. Johann* Városai elébb egy milliót, azután ismét száz ezer livrát és temérdek poksóztot, szőnyeget, gyóltst, zsákokat, rezet, vasat, gabonát, abrakot 's a' t. kénytelenítették adni. Még ezzel se' elégedtek meg a' Frantziák; hanem Dec. 11-dikén, egy gillotint vittek *Saarbrückbe*, 's az nap el metztették két betsületes Elöljáróknak fejeiket.

A' *Szárdinai* Király' birtokában, lévő *Piemont*, vagy *Pedemontzium* Tartományának *Tenda* nevü Városából, Dec. 12-dikén. — „, Olly tudósítások érkeztek mi hozzánk a' tenger-fzélekről, hogy *Provence* (*Provincia*) Frantzia Tartománynak *Antibes* nevü Városa előtt 43 ellenséges hadi hajók állottak Dec. 6-dikán, és már akkor az egyesült Hatalmasságoknak Népe által el vóltak foglalva *Szent Margita*, és *Szent Honorat* Szigetetskék, mellyek egy névvel *Lerins* Szigeteknek is neveztetnek, és *Provence* Tartományának *Cannes* Városotkájával által-ellenben feküsznek a' közép-tengeren. — *Nizza* Városából írják, hogy onnan majd mind el-küldettek postán a' Seborvosok, *Toulon* Városa mellé; mint-

hogy Dec. 2-dikán igen véres ütközet volt ottan, mellyben felette sok Republikánus Frantziák sebesedtek-meg. “

A' *Nagy-Hetruriai*, vagy *Toskánai* Nagy-Hertzegségnek *Livornói* ki-kötő helyéből, Dec. 20-dikán. — „A' *Máltai* Vitéz Papi Rend' Nagy-Mesterétől 1800 hajós Legényeket kért Anglus tengeri Vezér Lord *Hood*, 's nyert is, de olly feltétellel: hogy ezen *Máltai* hajós Legények tsupán a' közép-tengeren legyenek kötelesek szolgálatot tenni.

A' F. *Ausztriai* Házhoz tartozó *Felső Olasz Ország*nak (*Lombardiának*) *Cremona* nevű Városából, Dec. 13-dikán. — „Ismét masiroznak itt által a' Tsáfsz. Kir. Vitézek *Pedemontziumba*. A' múltt Hétfőn ment el *Reiski*' Regementjének egy Batalionnya — 1200 Emberből álló — a' maga ágyúival; Kedden, mintegy négy százig való része a' Gróf *Gyulay*' Volontérjainak; Szeredán egy csoport Gránátérosság. Majd mindennap mennek a' sok hadi tár-szeke-
rek is, mellyek munitziót, ruhát, és más meg-kívántató készületeket visznek a' Katonaság után. Még itt van az *Alvintzi*' Regementje, és egy Uhlánus Regement; hanem ezek is készen várják az indulás eránt való parantsolatot. “

Spanyol-Ország' *Catalonia* Tartományának fő Városából *Barcellona*ból, Dec. 8-dikán. — „*Ricardos* Vezérünk tellyes

igyekezettel rajta van, hogy *Perpignan* Frantzia Várat kezére keríthesse. Kevés idő alatt, 70 ezerre fog nevedezni Népünk azon a tájjon. — A' melly Parasztjaink fegyvert fognak Országunk mellett, kenyeret, és naponként öt *realt* (36 krajtzárt) kapnak az Udvartól. *Granada* Tartományunknak ama' nevezetes Városából *Malagából* egy olyan Regiment is érkezett *Ricardos* Vezérünk' Armádiájához, a' melyet Hertzeg *Medina Celi* maga költségén állított - fel, és tart a' Király' szolgálatjára. “

„Ezen Tartománybéli *Urgel* Városunkat tzelba kezdték venni a' Frantziák, melyre nézve 6 Batalionokkal erősítettett annak őrizete. — *Roses (Rhoda)* Városunk' ki-kötő helye felé 36 szállító (transport) hajók Fran. Katonákat hoztak. Mihelyt meglátták ezen hajókat a' mi partjainkon, tüstént félre-verték minden harangokat, 's öfzve - gyűjtötték a' környékbéli Népet. Ugyan abban a' szempillantásban, egy Spanyol hadi hajó is meg-sejtette a' Fran. szállító hajókat, üzöbe vette azokat, és 30-at el-fogott közzülök. — Még most is sokan szöknek-által hozzánk a' Frantziáktól. A' Spanyolok ellen való veszteségek a' Frantziáknak, 36 ezer Emberre betsültetik.

A' *Helvétziai* Közöns. Társaságnál lévő *Nagy-Britanniai* Követ, Lord *Fitzgerald* *Robert*, egygy írást adott-bé Nov. 30-dikán

Berna (Bern) Városában a' 13 *Helvétziai* Kantonok' Fő Kormányfőkének, melly írásában hathatósan eleibe terjeszti a' Kormányfőkének, hogy óltalmazza magát valamely *Hümbert* nevü Embertől, kit a' Párisi Gyűlés olly véggel akar küldeni *Bernába*, hogy reá befzélltethesse ez által *Helvétzia*' Igazgatóit, a' Fran. Közöns. Társaságnak meg-esmérésére. Azt mondja *Fitzgerald* Úr a' többek között, hogy a' jelen-lévő környülállásokban semmi módon nem folytathat levelezést, még egy különben neutrális (egyik hadakozó Félhez se hajló) Hatalmasság is, a' Fran. Országi uralkodó Felekezettel: mert a' melly hadat az egyesültt Hatalmasságok folytatnak, folytatják azt Usurpátorok (igazságtalan Uralkodók) ellen, kikkel mihelyt levelezne valamely neutrális Hatalmasság: már ez által mindjárt igazságosnak esmerné azoknak hatalmokat, következésképpen ártana az egyesültt Hatalmasságoknak. — Így végzi *Fitzgerald* Úr, említett írását: „A' Király az én Uram, nagyobb mértékben meg vagyon győztetve a' *Helvétziai* Kantonoknak böltsességéről, mint sem hihetné, hogy helyt adjanak a' minden Népek' közönséges Ellensége' hitegetéseinek.“

Sok *Genevai*, és *Basileai* Levelek írják, hogy *Toulon* Városát rettentő számú Republikánus Frantziáság borította-el egyszerre, 's diadalmaskodott; de az *Olasz*

Újságok, mellyek leg-elsőben tudósíthatnának ezen történetről, semmit effélet nem említenek.

A' Frantzia Nemzet-Gyűlésének 16-dik Decemberi Ülésében, egy Tag olly tudósítást közölt a' Gyűléssel, a' millyennel egynehány hetekkel bízatta vala már az előtt *Barrere* a' N. Gyűlését, 's a' mellynek akkori bé nem lett tellyesedéséért sok haragosokat is szerzett magának *Barrere*: — hogy t. i. nem lehet többé félni a' Rojalistáktól.

Elegyes Tudósítások.

A' *Lengyel Király* Jakó Városából *Varsóból*, Decem. 20-dikán. — „Három Orosz Gránátéros Batalionok rendeltettek ide, B. *Igelström* Orosz Kormányozó által, F. Királyunk' Ízolgálatjára. Leg-nagyobb része annak az Orosz Lovasságnak, melly *Grodno* mellett feküdt mind addig, a' míg folyt ott az Ország-Gyűlése: most *Varsó* környékére takarodik; négy gyalog, és 3 lovas Orosz Regementek pedig parantolatot vettek, hogy készen tartsák magokat a' Lengyel Közöns. Társaság' földjéről való ki-indulásra. — *Konstantzinápolyi* Követünk *Pototzky Péter* Úr Kurirt küldött ide, 's útasítást kért F. Urunktól az eránt, mi tévő legyen, az egyesült Hatalmasságok' Követeiknek kívánságára nézve, kik mindég sürgetik ötet, hogy ő is dolgozzon együtt velük a' Portánál, a' Frantziák ellen;

de a' kiknek tsak azt felelte ő, hogy a' mennyire ő tudhatja, szoros neutralításban akar maradni Lengyel Ország a' Frantzia Hadra nézve. — Itt mi már bizonyosnak tartjuk, hogy Lengyel Ország is hozzájok állott azon Hatalmasságokhoz, mellyek a' Frantzia Közöns. Társaság ellen egyesítették magokat, és hogy a' mi Közöns. Társaságunk' részéről is fognak Katonák masirozni a' Rajnához, kik vagy Orosz, vagy Prusszus zsóldon lesznek. “

Lengyel Országban még nagyobb kelete lesz ezentúl — *a proportione* — a' hegyaljai jó-féle magyar boroknak: egyért az rt, mivel semmi frantzia borokat nem szabad bé-vinni; másért pedig azért, mert a' melly harmintzad ennekelőtte fizetődött a' magyar boroktól: az most felénnyire leszálíttatott.

Hollandiának, vagy Frigyes-Belgyiomnak fő Városából *Hágából*, Dec. 21-dikén. „A' miolta leg-utolsó végzéseit hozta a' *Párisi Gyűlés*, minden gyanús szemellyeknek el-fogatások eránt: annyin jöttek Fran. Országból a' mi Közöns. Társaságunk' Tartományába, hogy ezeknek minden körülállásaik's szándékjaik eránt való szoros ki-kérdeztetésekét szükségesnek ítélte Fő Kormányfűkünk.

Frantzia Ország.

A' Religió' dolga miben légyen: itt meg lehet itélni a' következendőköl. — Dec.

6-dik napján, illy Törvény hozatott: „Meg
gondolván a' Nemzet-Gyűlése, mire köte-
lezzék őket azok a' fundamentomos igazsá-
gok, mellyeket a' Frantzia Nép' nevében
hirdettetett ki; és a' köz-tsendességnek fenn-
tartása:

1.) Meg tilt minden erőszak-, és ren-
delés-tételeket, mellyek ellenkeznek az
Isteni tiszteleteknek szabadságával.

2.) A' törvényes Tisztviselőknek sze-
mellége, és a' közönséges erőnek munká-
lódása, annyira terjednek - ki e' részben,
a' mennyire izükségessé teszik azokat a'
tsendesség, és köz-bátorság.

3.) Ezen rendelkezések által nem tzellya
a' N. Gy. nek, meg-erőteleníteni azokat a'
Törvényeket, mellyek hozattak, 's azon
intézeteket, mellyek a' Közjóra ügyelő De-
putátzió által tetettek az engedetlen, 's ze-
nebonás Egyházi személlyek ellen, valamint
mind azok ellen is, kik a' Szabadság' ügyé-
nek rontására vissza akarnának élni a' reli-
gió szinével: nints gondolatjában a' N. Gy.
nek, hogy valamelly alkalmatosságot adjon
többé akarkinek, egy vagy más szin alatt
való háborgatására a' Patriotismusnak, és
a' Közönséges lélek' (esprit public) terje-
désének akadályoztatására. Minden jó Pól-
gárokat szólit a' N. Gy. a' Haza' nevében
hogy haggyanak el minden theologiai,
avagy a' Frantzia Nép' nagy hasznával el-
lenkező versengéseket, 's igyekezzenek min-

den tölleök ki telhető módokon eszközölni a' Közönséges Társaság' győzeelmét, 's ellenségei romlását.

Az *Észnek*, két Templomokban tartatnak tiszteletek, mellyek közzül az egyik *Sz. Máriáé*, a' másik pedig *Sz. Rochusé* vólt. Az *Ész' Papjai*, a' Teátromi Jádzók közzül válalztatnak.

A' közönséges nevelésre nézve, következő tzikkelyeket állított-meg Dec. 11-dik napján a' Nemzet-Gyűlése: — 1.) A' Tanítás, szabados. 2.) Közönséges. 3.) A' melly Polgárok, és Polgár-Affzonyok, tanítás' szabadságával akarnak élni: köteleztetnek jelentést tenni felölle, a' magok nagyobb vagy kisebb Magistrátussoknál (Municipalitássoknál, vagy Szecktziójoknál), hogy ők Oskolát akarnak nyitni, abban, ez vagy amaznemü tudományt tanítani; és bizonyság-levelet mutatni, magok jó-viseletek eránt. 4.) Az Oskola-tartók, egyátallyában a' Magiftrátusok', Atyák' Anyák', Tutorok' 's a' t. vigyázások alatt vagynak. 5.) Az Oskola-tartók, és Tanítók tartoznak az eleibek adott elementáris könyvek fzerént intézni az oktatást. 6.) (*Danton'* fel-tétele fzerént) tartoznak az Atyák, Anyák, és Tutorok közönséges Oskolákba küldeni a' magok Gyermekkeit.

Az előbbeni igazgatás alatt ki vólt árendálva az egész Ország' jövedelme, nemelly magános ízeméllyek által, a' kik

Közöns. Árendátoroknak nevezettek. Az ilyen volt Közöns. Árendátorokat egy Kommisszió eleibe állította a' N. Gyűlése, hogy meg-tudhassa, mi módon tettek szert arra a' sok kintsre, a' mellyel birnak? — Dec. 11-dikén azzal bízta *Cambon* a' N. Gyűlését, hogy az említett Kommisszió 300 milliót fog el-disputálni a' néhai Közöns. Árendátoroktól — mint törvénytelen jövedelmet.

A' Nemzet-Gyűlésének 20-dik Decem-beri Ülésében egy *Lyon*i Deputátzió jelent-meg, 's kegyelemért esedezett. „Az első Kommisszáriusai a' N. Gyűlésének — így szóllottak a' többek között a' Deputátusok — két Kommissziókat állítottak-fel, mellyek törvénszéki módon nyomozták az öszve-esküdtteket, és a' kiket bünösöknek talál-tak, szententziát mondogtak reájok. Az új Birák azon panaszolkodtak, hogy nem elég hamarsággal foly a' vér; minekokáért hét Tagokból állított-fel egy Komisszió, és ez, kártátsokkal (bádog edénybe foglalt apró golyóbisokkal) töltött ágyúkból lövöl-dötteti-le a' foglyokat. — Kegyelmetek, Törvény-adók! a' kik annyira betsülik a' természet' jussait, és az erköltsi tudomány-nak fundamentomos ágazatit: lehetetlen, hogy az emberi természettel olly igen ellen-kező dolgokat parantsoltak volna. Akarták ugyan, hogy az igazság' metző-vasa által hallyanak-meg a' bünösök; de azt bizony-

nyal nem, hogy olly kegyetlenül bánnyanak velek a' Birák“ 's a' t.

Nagy számú Polgár - Asszonyok is jelentek-meg Dec. 20-dikán a' Gyűlés előtt, 's kérték, hogy botsáttassanak szabadon az ő rokonaik, kik gyanúsoknak itéltetvén árestáltattak. A' Prézes azt felelte, hogy nem lehetett másképpen bánni; de eggy ártatlan is az árestáltattak közzül meg nem fog büntettetni. *Robespierre* nem elégedett-meg ezen felelettel, hanem fel-menvén az Orátori székbe, keményen le - pirongatta belőlle az Asszonyokat, 's Arisztokratáknak is nevezte őket. Nagyon meg-bosszankodtak ezen az Asszonyok, 's minekutánna lármásan ki-öntötték vólna mérgeket: úgy távoztak-el a' Gyűlés' palotájából. — — *Robespierre*' javallására, azt végezte ezen-túl a' Gyűlés, hogy Közjóra ügyelő Kommisszáriusokat kell ki-nevezni, a' kik vizsgállyanak - meg minden árestálásokat. — Dec. 21-dikén, 4083-ra ment *Párisban* a' foglyok' száma.

Magyar Ország.

Zágrábból, December' 29-dikén. — „Tegnap Staféta által érkeze ide a' hír, 's ugyan Staféta által mindjárt tegnap Bétsbe is el-küldeték a' Tudósítás, hogy a' török földön, mintegy három fertály órányira az úgy-nevezett Báni határ-örző Regementünknek lak - helyéhez, pestis mutattya magát; mellyre nézve, mind

hátrább vonattak Órállóink, és sürűekben helyezettettek, mint eddig. “

Váifzlóból (Baranya-Vármegyéből),
 Dec. 14-dikén. — „Egynehány ezer mérő gabonának tengerre való szállítását kegyesen megengedte ő Felsege: bártsak még több ezer mérőkre is ki-terjedne ez az engedelem, mert különben nem tudjuk, hogy adhassuk-el a' búzáinkat, mellynek bőviben vagyunk, bátor koránt sem lett is a' sok essők miatt olly aratásunk, mint a' millyet reménylettünk. — Borunk is elég van. Akóját meg lehet venni egy forinton; de nagyon meg-tetfzik rajta, hogy nem egész érettségű rothadt szőlőből nyomódott: mert igen szintelen és savanyú, 's nyúlós is kezd lenni.“

Sopronyból, Januárius' első napján. — „Decembernek 15-dikétől fogva 20-dikig, közönséges Gyűlést tartott Ns Vármegyénk itten *Sopronyban*. Ezen alkalmatossággal, *Illés István Úr* helyébe, előbbeni Számvevő (Rationum Exactor) *Török István Úr* (religiójára nézve Evangélikus) neveztetett-ki Fő Notáriusnak, Hg *Eszterházy Antal* Fő Ispány Urunk által, melly válaltásába ő Hertzegségének, közönségessen meg-eggyezett az egész Vármegye-Gyűlése. *Illés Úr*, minekutánna különbkülönbféle közönséges tífztségekben 23 éltendőkig folytatta volna hív fáradozását: most önként kívánkozott nyugalomra. A' Nemes

Vármegye által azzal tiszteltetett-meg, hogy rendes Tábla-Biráinak ízáma közzé méltóztatott.

Valamint egész Hazánk, úgy az itt lévő Rom. Kath. és Evang. Gyülekezetek is háláadó Isteni-tiszteletet tartottak a' múltt Vasárnap, fzerentsés vitézkedéseikért Seregeinknek, 's egyszersmind könyörögtek az áldott békességért.

A' múltt hónapban tsak egyszér vala fzerentsénk látni a' napot; az új esztendő is köddel, essövel, és temérdek sárral közönt-bé. Betegeink mindazáltal kevesen vagynak, ki - vévén a' Bábák' vigyázása alatt lévő fzerentsés Betegeinket. “

Erdély Ország.

Felséges Fejedelmünk által, Fő Kormányzéki Tanátsóssá neveztetett Gróf *Teleki Lajos* ö Nagysága.

Szebenben, Dec. 8-dik napján estvéli 7 óra után egy fertálllyal, eggy, és három negyed rész minutákig, olly keményen rázkódott nállunk a' föld: hogy az úgynevezett *Vajda-ház'* bólt - hajtása öszvehasadozott. Kissebb mértékben lett rendülések tovább is tapasztaltattak, és még későbbben is éjfélt-utánni 3 órakor.

Déván is éppen azon a' napon, estvéli 7 óra után 3 fertálllyal, két vagy három minutákig úgy rengett a' föld: hogy zörögtek minden ablakok, 's az edények — nevezetesen a' Patikában — öszve-verődtek,

és egy Bába-affzony le is dült a' konyháról. Ezen föld - indulást, pestis', és *Déva'* el-süllyedése előjáró postájának gondollyák némellyek (talán azért: hogy a' Bába le-fordúlt a' tűz - helyről.

(Ugyan tsak Dec. 8-dikán, *Gallitziá-nak*, és *Oláh - Ország*nak fő Városáiban *Lembergben*, és *Bukaresztben* is vólt föld-indulás; még pedig *Bukaresztben* olly nagy — a' mint a' Bétsi Kereskedőkhöz onnan írt levelek bizonyítják — hogy a' le-omladozott épületek mintegy három száz fzemellyeket fosztottak-még életektől.)

* * * * *

Ausztriai Fő, és Töcskánai nagy Hertzeg Ferdinánd' lakó Városából Florentziából éppen most vesszük az Udvari Újságot, mellyben hosszasan le van írva: miért, és mint hagyták oda *Tulont*, Dec. 18-dikán az egyesültt Seregek, cs a' Rojalista lakosok? Tíz ezerre ment, az említett Újság szerént, a' Republikánus Frantziák' vesztesége: 3 ezerre pedig a' más Részé. A' *Tulonban* hagyott ágyúknak gyújtó jukaik mind be-verettek vas - szegekkel.

(A' melly hosszabb elő-adású nevezetes tárgyak, minén ű p. o. a' lengyel Konstitúzió is, be nem iktattathatnak alkalmasan a' Hirmódó árkisba: azok Toldalékokban fognak ezentúl közöltetni.)

